

Kirkeordning for Den norske kirke

Det følgende er ment som innspill/momenter som kan inngå i en høringsuttalelse

Generelt

Kulturdepartementet forventes å fremme forslag til trossamfunnslov for Stortinget våren 2019.

I utkastet som var på høring 2017, var det foreslått å oppheve Kirkeloven og erstatte den med et eget kapittel i den felles trossamfunnslov. Paragrafer som eksklusivt omhandler Dnk foreslås redusert fra dagens 40 paragrafer til 9 paragrafer.

Reguleringer av Dnk som ikke omfattes av trossamfunnsloven, må erstattes av regler vedtatt av Kirkemøtet. Forslaget til trossamfunnslov har i egen paragraf foreslått at Kirkemøtet får en slik kompetanse/myndighet.

Kirkerådet har i høringsforslaget som er sendt ut presisert at «Disse bestemmelser er ikke ment å medføre endringer i dagens ordninger»

Vi anser dette som et godt og fornuftig grep av Kirkerådet.

Det er allikevel gjort enkelte mindre justeringer i forhold til dagens Kirkelov. «Dette er oppdateringer av regelverk «i tråd med den utviklingen som har vært av blant annet for at formuleringene skal de følge de endringene som har skjedd i kommunelovgivningen våren 2018. «Det sies også at «De konkrete endringsforslagene er beskrevet nærmere i høringsdokumentet».

Vi konstaterer at dette ikke gjelder alle foreslåtte endringer. Det innebærer derfor ikke ubetydelig grad av usikkerhet for motiveringen av endringene i enkelte paragrafer.

Vi er kjent med at dette kan skyldes hastverk i enkelte tilfelle, men velger å påpeke at dette kan virke tilslørende og misvisende i enkelte tilfelle. Gjennomgående ser det ut til at endringene verdimesig har medført:

- En viss svekkelse av/ nedtoning av demokrati som styringsform
- En økt frikobling av vigslede stillinger fra menighetens samlede oppdrag
- Styrking av Bispemøtet og Kirkemøtet
- Økt uklarhet på enkelte områder ved bruk av nye ord/begreper som ikke er forklart verken i «forarbeider» eller i kirkeordningsteksten

Det er til dels krevende å tolke «den utvikling som har vært» som i høringsdokumentet brukes som forklaring på de enkelte endringer.

Vi merker oss at denne beskrivelsen primært knyttes opp til endringer i kommuneloven, men vil mene at beskrivelsen er mer relevant for en del av beskrivelsen i kap. 1.

Et viktig spørsmål blir derfor å se om kap 1 som er tilpasset den utviklingen som har vært, i realiteten innebærer prinsipielle endringer i forhold til dagens kirkeordning.

Det er også viktig å stille det grunnleggende spørsmål:

*Innebærer den foreslåtte utforming av kapitel 1 i kirkeordningen **skranker** i utforming av fremtidig kirkeordning?*

Kirkemøtet har så langt vært opptatt av at de ikke har landet i spørsmålet om fremtidig kirkeordning. Vil det foreslåtte kapitel i realiteten virke styrende/innsnevrende på fremtidige veivalg?

Vi vil melde en betydelig uro for at utforming av kapitel 1 og hastverket med å få dette på plass kan også tolkes i en slik retning.

Det er helt avgjørende å få svar på om kapitel 1 slik det er utformet innebærer en avgrensning av de modeller som har vært drøftet, f.eks. i forbindelse med «Veivalgssaken».

Hovedsynspunkter på de enkelte kapitler

Kapitel 1 Den norske kirkes grunnlag

Generelt

Dette kapitel er en nykonstruksjon . Det skal fange opp de bestemmelser som tidligere er fastlagt bl.a. i Kongelovene fra 1687, om lære-grunnlaget. Det skal også fungere som grunnlagsbestemmelser. Det er et særdeles viktig kapitel. Det har ikke tidligere vært ute på høring, men har vært behandlet på Kirkemøtet og er utformet i en tett dialog med Bispemøtet.

Dette kapitel vil legge klare «rammer» for hvordan andre deler av kirkeordningen forstås. Det vil også kun kunne endres med 2/3 flertall.

Det krever klarhet og stringens i utformingen av dette kapitel.

§ 1 Den norske kirkes læregrunnlag

Dette er en nødvendig fastlegging av læregrunnlaget ettersom det er grunn til å anta at trossamfunnsloven vil fastslå at «Kirkemøtet fastlegger kirkens grunnlag og lære»

Vi vil etterlyse en tydeligere formålsbestemmelse med dette kapitel.

Dagens Kirkelov har en formålsbestemmelse (§1) som handler om at lovens skal «legge til rette for engasjement og stadig fornyelse av den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge»

Dette kapitel har kun en oppstilling av oppgaver i §§ 3-5. Vi vil påpeke at den overordnende forpliktelse som ligger for f.eks. alle organer, daglig ledere og andre som ikke er vigslet er, derfor falt bort.

§ 2 Den norske kirke som del av den verdensvide kirke

En deskriptiv beskrivelse av det økumeniske fellesskap er tjenlig.

Vi har imidlertid et anliggende knyttet til om det er nødvendig og naturlig å «rettslig-gjøre» den økumeniske forpliktelse på denne måten.

Utviklingen i bruken av eksempelvis «Porvoo avtalen» viser at dette kan bidra til å svekke den demokratiske ledelse og styringsmodellen i Den norske kirke.

§ 3 Dåp og tjeneste

Vi har ingen kommentarer til denne paragraf

§ 4: Den norske kirkes oppdrag.

Generelt savner vi at man i kirkeordningen ivaretar formålsparagrafen i nåværende Kirkelov: «*Aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk lutherske folkekirke i Norge*»

Vi mener denne formålsparagraf ivaretar bredden og også at den gjelder alle organer som opptrer i kraft av denne lov. Formuleringene i forslaget er deskriptive og ikke slitesterke nok til å fange opp bredden i kirkens oppdrag i verden.

§ 5: Tjenestefellesskap og de vigslede

Denne paragraf anser vi for uklar og lite dekkende.

For det første er begrepet «tjenestefellesskap» lite klart og særdeles uklart i forhold til § 6.

Dernest mener vi kategoriseringen: frivillige, ansatte og vigslede ikke fanger opp det den virkelighet vi trenger/ønsker å beskrive. Vi opplever det som et forsøk på å beskytte/skille vigslede fra det å være ansatt- altså en egen kategori hevet over styringsorganer.

Vi mener dette bryter med den demokratiseringen som fant sted i 1997. Der ble soknene og demokratiet overlatt ansvaret for de sentrale oppgavene i oppdraget – med unntak av gudstjenestelivet.

Med den usikkerheten som har vært i Kirkemøtet mht. hvem som skal vigsles er vi også kritiske til oppregningen av vigslede i denne paragrafen

I høringsdokumentet omtales positive sider ved «Folkekirkebegrepet», blant annet «betegnelsen innebærer en vektlegging av den lokale menighet som en viktig del av lokalsamfunnet og som en av institusjonene som er med å binde samfunnet sammen»

Dette er spesielt når begrepet er fjernet fra paragrafene i kap.1. Det må på plass.

Noen prinsipielle merknader til §§ 5 og 6:

Den styrings- og ledelsesmodellen som preger Dnk, er fremkommet gjennom en grundig prosess i kirkelige og politiske organer.

Dette er fremkommet dels gjennom Kirkemøtets behandling av utredningen om «Embete og råd» og dels gjennom utredningen om lærenemnda (NOU 1985:21)

Prinsippet om at styringsansvaret i kirken springer ut av menigheten og er helhetlig forankret i menighetens valgte styringsorganer er bredt forankret. Det eneste guddommelig

gitte i hvordan kirken organiseres, er ut fra et luthersk ståsted at nådens ord og nådens midler skal være offentlig hørbart og tilgjengelig i hvert sokn over hele landet.

Lovfestingen av de lokalkirkelige rådsorganer (1996) var en juridisk oppfølging av de styringsprinsipper som var definert gjennom embete og råds-prosessen.

Den norske kirkes styringsmodell har vist seg å støte mot den anglikanske forståelse av embetet. Den norske kirkes forståelse av menighetens helhetsansvar er på kollisjonskurs med en anglikansk, mer hierarkisk forståelse der biskopens tjeneste forstås som et helhetlig ledelsesembete.

Bispemøtet som har vært hoved-samtalepartner for Kirkerådet i utformingen av kapitel 1 (dette dokument) vedtok i 2004 en uttalelse som går langt i å identifisere embetet med kirkens samlede oppdrag som ulike (vigslede) tjenester ivaretar ulike deler av.

Vi mener at det er denne forståelse som nå søkes fastlagt gjennom dette forslag til kap 1.

Det er de vigslede og ikke menigheten som har et helhetsansvar.

Dette innebærer en nedbygging av menighetens ansvar og gir sterke føringer for senere utforming av kirkeordning.

Dette kommer blant annet til uttrykk i beskrivelsen av oppgaver:

Det heter i høringsdokumentet at «vigslede medarbeidere skal lede menigheten...»

Mens det i dagens tjenesteordninger heter at «...kateketen skal lede menighetens undervisningstjenesten».

Vi mener at dette er uttrykk for et paradigmeskifte og ikke kun er en videreføring av dagens kirkelige lovgivning

Vår konklusjon er derfor:

Kapitel 1 bygger ned menighetens helhetsansvar og styrker tilsvarende de vigslede stillinger og biskopen.

Kapitel 1 vil derfor virke som en skranke når Kirkemøtet senere skal drøfte konkret utforming av kirkeordning og utelukke enkelte modeller- f.eks. å legge et helhetlig ansvar for kirkelig virksomhet (inklusive arbeidsgiveransvar) til soknets organer

§ 6: Organisering av Dnk

Vi merker oss at paragrafen har en annen overskrift i høringsdokumentet: «organisering og ledelse»

Vi anser paragrafen svak mht. demokratiske verdier og prinsipper. Vi ber om at det tas inn innledningsvis formuleringer som «Styring av Dnk på alle nivåer ivaretas av demokratiske organer. Dette som uttrykk for det allmenne prestedømme.

Vi vil også påpeke en usikkerhet/ uklarhet når det i høringsdokumentet heter at «Dnk er bundet sammen av felles bekjennelse, felles ordninger og ledelsesstruktur» Hva er denne felles ledelsesstruktur? Er det biskopens tilsyn det vises til, eller ligger det mer i forståelsen? Dette må klargjøres.

Kap 2: Kirkelig inndeling, kirkens organer, medlemskap, kirkelige registre og kirkelig stemmerett

§§ 9-14

Vi er tilfreds med den videreføring av bestemmelser som foretas.

Vi vil imidlertid melde noe usikkerhet knyttet til to «nye «bestemmelser:

- Fastlegging av Kirkemøtet som «besluttende» organ. § 10
- Innføring av «valgmenigheter» i §13.

Vi er åpne for at dette er gode løsninger, men savner klarere definisjon og forklaring av behovet. Når det gjelder «valgmenigheter» savner vi også klarere definisjoner og konsekvenser.

Vi vil også melde en viss usikkerhet om poengteringen av soknet som «administrativ» ramme om menighetslivet. Dersom dette er uttrykk for en ekklesiologi som legger mer vekt på «kjernemenigheten» ber vi om at dette klargjøres.

Kap 3: Virksomheten i soknet. Soknets organer og deres oppgavefordeling m.m.

Det heter i høringsdokumentet «Det foreslås mindre justeringer i enkelte paragrafer i dette kapitlet- oppdateringer som følger av endringer i annet lovverk. Reglene om menighetsmøtet og reglene for formene for menighetsrådets og kirkelig fellesråds virksomhet videreføres»

Det foretas imidlertid materielle endringer det ikke gis begrunnelse for.

§ 15 Soknets organer

Helt nytt i denne paragrafen er at det ifølge 2. ledd kan etableres et felles menighetsråd «innenfor en og samme kommune».

Begrunnelsen for dette er ifølge at det i mange tilfelle har vist seg vellykket- uten at det sies noe om hvilke oppgaver som skal løses. Her lovhjemler man et menighetsrådenes fellesråd innenfor kommuner som fra før av har et kirkelig fellesråd (jfr §25)

Dersom begrunnelsen er å etablere et organ som oppfyller oppgavene i § 20: Menighetsrådets oppgaver, bør dette uttrykkelig sies.

Dersom begrunnelsen også er (slik det har fungert enkelte steder) å gi hjemmel til felles menighetsråd fordi det er knyttet usikkerhet til å nedlegge soknet, bør dette også uttrykkelig omtales som begrunnelse.

§ 21 og 22 Menighetsmøtet

Vi stiller spørsmål om tilføyelsen som er gjort om «Biskop, prosten og soknepresten kan ta del i møtet..» er nødvendig å ta inn. Begrunnelse gis ikke. Det kan tyde på at frykten for at lekfolk skal drøfte spørsmål uten at geistligheten er tilstede fortsatt er utbredt..

Vi registrer også at man nå tydeliggjør at Kirkemøtets myndighet tydeliggjøres. Det bestemmer når menighetsmøtet skal fatte avgjørelse. Vi ser behovet ut fra diskusjonen i etterkant av vedtaket om likekjønnet vigsel, men er ikke uten videre begeistret for den innsnevringen i lokaldemokratiet som endringen representerer.

§ 25 Kirkelig fellesråds oppgaver

Vi er tilfreds med utformingen av denne paragrafen, men vil minne om at siste ledd (som ved en «glipp» er fjernet), må på plass .

Vi vil også minne om at dette ledd kan benyttes som alternativ til den tilføyelsen som er gjort i § 15 om «felles menighetsråd».

Kap 4 Kirker

Vi registrer at man viderefører dagens bestemmelser i hovedsak, men bytter ut departementet med Kirkerådet.

Det er naturlig, men samtidig er det i dette kapitel vi merker en ambisjon i Kirkerådet i å gripe lenger inn i kirkelig fellesråds ansvar enn det departementet har gjort.

Vi vil minne om at intensjonen om å styrke soknet på dette område kanskje først og fremst betyr å styrke fellesrådet. Særlig er dette knyttet til disponering og utleie av kirkebygg.

Vi imøteser en grundig høringsrunde før KR/KM foreslår endringer.

Kap 5: Regionale og nasjonale kirkelige organer

Vi ser dette kapitel i hovedsak som en videreføring av dagens bestemmelser, men vil påpeke følgende endringer:

§ 36 Kirkemøtets oppgaver

I denne paragraf har man valgt å regulere forholdet mellom Bispemøtet og Kirkemøtet inn i selve kirkeordningen.

Vi har ikke sterke oppfatninger om dette, men det inngår i tendensen til å tydeliggjøre BM myndighet.

Tilsvarende tydeliggjøring er ikke gjort på områder som ville styrket eksempelvis soknet

§ 38 Kirkerådets oppgaver

Tilsvarende tydeliggjøring er gjort av BM i forhold til KR. Vi kan ikke se at det er gitt tilstrekkelig begrunnelse for denne tydeliggjøring i kirkeordningen.

§ 39 Bispemøtet

Det heter her at «Kirkerådet har foretatt en oppdatering av ordlyden slik at paragrafen bringes i tråd med dagens rettstilstand (!)»

Denne oppdateringen i forhold til dagens rettstilstand innebærer at «Bispemøtet skal utøve tilsyn med og pastoralt lederskap i Den norske kirke»

Vi er grunnleggende usikker på om dette er Bispemøtets ansvar og ikke den enkelte biskops ansvar. Vi registrer en utvikling i retning av «House of bishops» som jo er en viktig del av den anglikanske kirke, men så langt ikke har vært en del av vår kirkeordning. Vi imøteser en nærmere utredning på dette punkt.

Tilsvarende mener vi at det er en uting at uttrykket «pastoralt lederskap» brukes uten nærmere presisering. Det bør derfor fjernes fra paragrafen.

Kap 6: Forskjellige bestemmelser

§ 48 Partssammensatte utvalg mm

Vi reiser spørsmål om de endringer som er gjort i § 48 er nødvendige.

For det første vil vi stille spørsmål om Kirkemøtet har hjemmel til å instruere soknets organer på denne måten.

Dette reguleres i avtaler mellom partene.

Dersom man lander på at det skal reguleres i Kirkeordningen stiller vi oss spørrende til hvorfor man nettopp på dette punkt følger endringer i kommuneloven, og ikke følger opp endringer på andre områder.